

dersdeo

öğrenmenin en kolay yolu o!

Dil ve Anlatım

CÜMLEDE ANLAM

Nesnel ve Özne Anlatım

- Sanatçının hiçbir eseri sağlığında yayımlanmamıştır.
- Başkent Üniversitesi tarafından çıkarılan “Bütün Dünya” dergisi ayda bir yayımlanır.
- Öyküler çarpıcı olmaktan uzak bir dille kaleme alınmış.
- Osmanlı Devleti Avrupa’daki elçiliklerini Sultan Abdülaziz döneminde açmıştır.

- Yazar söz oyunlarına başvururken anlamın kaybolmasına yol açıyor ve sürükleyiciliği yitiriyor.
- Aile sevgisinden uzak çocukların eğitimi çok daha zor ve risklidir.
- Sanat eserinde biçimle içerik birbirinden kopuk değildir.
- Çocukları eğitme görevini tek kişiye yüklemek yanlıştır.
- İstanbul dünyanın en büyük kentlerinden biridir.
- İstanbul dünyanın en güzel kentlerinden biridir.

ÖRNEK

(I) Genç şair son kitabında "gurbet" temasını işlemiş. (II) Şiirlerinin tamamını hece ölçüsüyle yazmış. (III)Şiirlerinde akıcı ve içten bir anlatım var. (IV) İnsanı bu dünyadan atıp düşlediği dünyaya götürüyor şiirler. (V) Bu yönüyle de ayrı bir sarıyor insanı.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde yazar kişisel görüşlerine yer vermemiştir?

- A) I. ve II. B) I. ve III. C) II. ve IV. D) III. ve IV. E) II. ve V.

Doğrudan ve Dolaylı Anlatım

- Türk tarihi üzerine çalışmak sanıldığından zor bir iştir, derdi her zaman.
- Türk tarihi üzerine çalışmanın sanıldığından zor bir iş olduğunu söylerdi her zaman.
- Yurtseverlik çetin bir iştir, diyerek sözünü bitirdi.
- Yurtseverliğin çetin bir iş olduğunu söyleyerek sözlerini bitirdi.

- Yaşam boyunca ayakta ölmenin diz üstü yaşamaktan daha iyi olduğunu belirtti.
- Paul Valery şiirde ilk dizenin Tanrı vergisi sonrakilerin çaba işi olduğunu söyler.
- Daha önce bu sergiye bir kez daha gelmiştim, diyordu.
- Dünyadaki bütün güzelliklerin iyi bir kalple yaşanabileceğini söylerdi.
- Lamartine'nin dediği gibi, sanatçıya iki göz yetmez.
- Victor Hugo, kadınların zayıf, annelerin güçlü olduğunu söyler.

Olumlu ve Olumsuz Eleştiri

- Romanlardaki tasvirler yer yer uzadığı için bazı bölümler okuyucuyu sıkıyor.
- Cümle kuruluşlarına gösterdiği özen, anlaşılmayı kolaylaştırıyor.
- Kahramanları yerel ağızla konuşturmak gerçekçilik duygusu oluşturmuyor.
- Bu eser, okuyucunun ilgisini daima ayakta tutacak bir macera romanı değildir aslında.

- Kitap okunduğunda yazarın ne yazacağını uzun uzadıya ölçüp biçen, bunları bir tanımdan geçiren, düzene koyan sanatçılardan olmadığı anlaşılıyor.
- Bütün öykülerinde, sözcük seçimi yönünden kılı kırk yaran bir titizlik gösterir.
- Yazar sıradan olayları anlattığı öykülerde bile özgünlüğünü hissettirebiliyor.
- Okumak için zaman bulunmaz, okumaya zaman ayrılır; bunu toplum olarak anlayabilmiş değiliz.

Cümleyi Oluşturan Yargılar

- 1) Koşul bildiren yargılar
- 2) Neden sonuç bildiren yargılar
- 3) Amaç bildiren yargılar

- Susuzluğunu gidermek için bir bardak su içti.
- Bir bardak su içtiği için susuzluğunu giderdi.
- Bir bardak su içerse susuzluğunu giderecek.

- Hayatın gerçeklerine fazlaca yer vermesi okuru romandan uzaklaştırıyor.
- Okuru romandan uzaklaştırmamak için hayatın gerçeklerine fazlaca yer vermiyor.
- Hayatın gerçeklerine fazlaca yer verirken okuru romandan uzaklaştırırsın.

- Hiçbir ulus, topraklarında kültür rüzgarları estirmeden, uygarlık denizinde gemi yüzdüremez.
- Düşüncelerini matematik kesinliğiyle ifade ettiğinden beğeni kazandı.
- Her mihnet kabulümdür yeter ki
Gün eksilmesin penceremden.
- Beni beklemeyin, o bir hevesti
Gelemem, aynalar yolumu kesti.
- Görebilsin diye sonsuzluğu her yerden iyi
Seçmiş İstanbul'un ufkunda bu kutsi tepeyi.

- Ülke toprakları yanlış kullanım yüzünden çöl olup gitmektedir.
- Bir düşünce adamı yüzyıllarca yaşar, yalnız üzerinde konuşuldukça, tartışmalar yapıldıkça.
- Tabela kirliliğini önlemek için yetkililerle görüşme yapacağız.
- Çiçekler güneş doğmadan önce toplanır; yoksa hemen akşam sefaları gibi kapar ağızlarını.
- Başbakan, ticari anlaşmalar yapmak üzere yurtdışına çıkıyor.

- Yeni biçimler deniyordu. Çünkü insanları etkilemek istiyordu.
- Doğruyu söyleyemedi. Çünkü azarlanacağından korkuyordu.
- Yalın anlatımı yeğleyen sanatçılar başarılı olurlar.
- Sanatçı evrensel temaları işlerse, bütün medeniyetlerde kendine yer bulur.
- Çok insan tanırım, başarılı olduğunu düşündüğü için başarıyı kaybetmiştir.

- Buraya dinlenmeye geldik.
- Romanın çok satması, birinci baskıdaki eksik yönlerin tamamlanmasına bağlı.
- Onunla konuşmuyorum. Çünkü iki gün önce kavga ettik.
- Şair, şiirinde herkes anlayabilsin diye yalın bir dil kullanmış.
- Romanlarında kahramanlarını yaşadığı çevreden seçer, böylece okur eserde kendini bulsun isterdi.
- Bunları söyleyenlerin seslerindeki ve okuyuşlarındaki pürüzler ayıklanınca klasik denecek kadar sağlam eserler çıkar ortaya.

Gerekçesi Verilmiş Yargılar

- O gün canı çok sıkılmıştı; işyerindeki işlerin hiçbiri istediği gibi gitmiyordu.
- Onunla konuşmuyorum; iki gün önce kavga ettik.
- Biraz acele etmeliyiz, uçağın kalkmasına bir saat kaldı.
- İki yıldır gözlük takmıyor, gözleri iyice bozulmuş.
- Arkadaş toplantılarına katılmazdı. Bu gibi şeylerin zaman kaybı olduğunu düşünürdü.

Açıklamalı Cümle

- Mimar Sinan'ın yapılarında olağanüstü bir bitmişlik vardır. Ne bir tuğla eksik, ne bir tuğla fazla.
- Bazen keşke gazete olmasaydı diyorum. Gazetenin zamanımı çaldığını düşünüyorum.
- Bugünkü toplantıya katılmadı; demek ki gerçekten sizin burada olmanızdan rahatsız.
- Beni gördüğü halde görmezden geldi; demek ki söylediğim sözlerden dolayı bana gücenmiş.

İçerik (Konu – Tema)

- Sevgi ve umutlarını dökmüş şair mısralara.
- Yazar bu eserde tek başına yaşayan dul bir kadının zorlu yaşamını ele almış.
- Onun bütün şiirlerinde buram buram Anadolu kokar.
- Öyle sanatçılar vardır ki onların yazdıklarını yaşamlarından ayıramazsınız.
- Kurtuluş Savaşı yıllarındaki yoksulluğun acı gerçeklerini görürsünüz bu romanda.

ÖRNEK

(I) "Cesur Kız" masalı toplumun geleneksel değer yargılarını değiştirmeyi amaçlayan, yalnız erkeklere biçilen "cesur, korkusuz olma" rolünün yapaylığını anlatıyor. (II) Burada cesaretin erkeğe veya kadına değil, aslında insana özgü bir özellik olduğu vurgulanıyor. (III) Çünkü öyle kadınlar vardır ki cesaret, tutarlı davranış, kararlılık açısından pek çok erkekten daha öndedir. (IV) Ayrıca bizim toplumumuz her ne kadar "ataerkil" bir aile tipi sergilese de özünde "anaerkil" bir toplumdur. (V) Çünkü Batılı halkların deyişiyle "Beşiği sallayan el, evi de yönetir."

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangileri sözü edilen kitabın içeriğiyle ilgilidir?

A) I. ve II.

B) II. ve IV

C) II. ve V.

D) III. ve IV

E) III. ve V.

Üslup (Dil – Anlatım)

- Onun için asıl önemli olan; seçilmiş, yerli yerine konulmuş sözcüklerin o ezgili, o sıcak değişin okurda uyandıracağı etkidir.
- Günlük konuşma dilinin inceliklerinden ustaca yararlanarak, kısa ve anlamca yoğun cümleler kurmaya büyük ölçüde özen gösterir.
- Sarı renkleri tablolarının ayrılmaz bir parçası yapmıştır.
- Sanatçı, konularını günlük olaylardan almış ve alaylı bir anlatımla öyküleştirdiği bu olayları beklenmedik biçimlerde sonuçlandırmıştır.

Anlamları Bakımından Cümleler

Yakınma – Sitem – Hayıflanma

- Sıkıştığım da yardım edecektin, ne oldu?
- Güya sıkıştığım da bana yardım edecekti.
- Keşke sıkıştığında ona yardım etseydim.
- Bir gün gelip “Halin nedir?” diye sormadı.
- Bayramda bir kart, bir mesaj bekledik senden.
- Yazık elimizden kaçırdık oysa çok iyi bir elemandı.

- Bir ibadet gibi beklerim burada

Selam vermeden geçer sevgili

- O akşam bana söylediklerini dikkate almalıydım.
- Bu kitapları yıpratmadan okusaydın memnun olurdum.
- Nasıl geçti habersiz o güzelim yıllarım.

Karşılaştırma Anlamı

İki varlık, iki kavram ya da iki durumun çeşitli yönlerden ele alındığı cümlelerdir. Karşılaştırma cümlelerinde karşılaştırılan varlıkların benzerlikleri veya farklılığı vurgulanabilir. Karşılaştırma ilgisi genelde ‘en, daha, pek, oldukça, oysa, ise, çok...’ gibi sözcüklerle sağlanır.

- Ayşe de çalışkandır. (Bağlaçla da verilebilir.)
- Yazarın en çok okunan romanı budur.
- Burası daha sıcak değil mi?
- Kurtuluş Savaşı, zaferlerin en büyüğüdür.
- Yazarın, yayımlanan son eseri daha çok beğenilmişti.
- Bugünkü durumum, öncekine göre oldukça iyiydi.

Aşamalı Anlatım:

- Her geçen gün, yıldan yıla, gitgide, yavaş yavaş, gittikçe ...

Anlam olarak olumlu ya da olumsuz olabilir.

- Yağmur gittikçe hızlanıyordu.
- Enflasyon giderek yükseliyor.
- Buğday üretimi yıldan yıla azalıyor.

Gerçekleşmemiş Beklenti:

Beklentinin gerçekleşmediğinin anlatıldığı cümlelerdir. Gerçekleşme ihtimali de yoktur. 'Sanmak' ifadesi sıkça kullanılır. (Cevabı = hayır)

- (-mış, -dı)
- Bu yıl atanacağını düşünmüştük. (atanmamış)
- Bu yıl sınavı kazanırım sanmıştım. (kazanmamış)
- Hafta sonu beni arar zannetmiştim. (aramadı)

Olasılık Anlamı (Tahmin, İhtimal, Olabilirlik):

Bir olayın ya da durumun sonucuyla ilgili olabilirlik bildiren cümlelerdir.

- Belki, sanırım, galiba, -mıştı, -ebilmek, olmalı, herhalde ...

- Ne demek istediğimi anladığını sanıyorum.
- O, şimdi evde ders çalışıyordur.
- Araba kullanmayı babasından öğrenmiş olmalı.
- Yazarın son eserini geç yayımlaması belki bu durumun yüzündendir.
- Yarın Antalya'ya gidebilir Aslı.

NOT: ÖSYM, olasılık cümlesiyle tahmin cümlesini aynı anlamda sormaktadır.

Varsayım Anlamı:

Gerçekte olmayıp geçici bir durum için kabul edilen yargılardır. “ ... ki...”

- Diyelim ki, tut ki, farz edelim ki, varsayalım ki, düşünelim, kabul edelim...
- Diyelim ki çağrılanların hepsi geldi.
- Tut ki sınavda on soru yapamadın.
- Bu sınavdan iyi bir puan aldığını düşünelim.
- Farz edelim ki o da buraya geldi.

İkilem Anlamı:

Kararsızlığa düşmektir.

(Yapsak mı acaba)

- Aşağıya tükürsen sakal yukarı tükürsen bıyık...
- Tiyatroya ben de gitsem mi ki acaba...

Küçümseme Anlamı:

Küçümseme, bir varlığın sayılamayan veya ölçülemeyen özelliklerini az görmek, hor görmektir.

- Üç şiir yazmakla şair olduğunu sanıyor.
- Böyle bir romanı ilkokul mezunu babam da yazar.

Azımsama Anlamı:

Azımsama, bir varlığın sayılabilen veya ölçülebilen özelliklerini az görmektir.

- Günde sadece beş saat mi çalışıyorsun?
- Bu kادarcık parayla tatile mi çıkılır?

Kinayeli Söyleyiş:

Hem gerçek hem mecaz anlamlıdır.

- Herkes yanılabilir; aptallar asla.
- Çok çalıştığın, sınavda yaptığın dünya kadar yanlıştan belli.

Öneri Anlamı:

(Tavsiye, öğüt, nasihat, salık verme)

- Yaptığımız çalışmaları bir eleştiri süzgecinden geçirmemiz iyi olur.
- Bu sıkıntıları, insanların düşüncelerini alarak atlatabilirsiniz.
- Böyle bilgileri öğrencilerinize de aktarmanız yararlı olacaktır.
- Bu şiirini daha yalın bir dille yazarsan şiirin daha çok okunacaktır.

Şaşma Anlamı:

Beklenmedik bir durumda hayrete düşmektir.

- Bu işin bu kadar kısa sürede bitirildiğine inanamıyorum!
- Bir Türkçe öğretmeni nasıl olur da böyle bir yanlış yapar!
- Birden karşıma dikilmesin mi?

Beğenme Anlamı (Takdir etme):

Bir eserin, bir kişinin, bir nesnenin hoşumuza gittiğini belirtmektedir. Beğeni tek sözcükle olabileceği gibi cümle şeklinde de olabilir.

- İzlediğimiz oyun hepimizi koltuklarımıza adeta çiviledi.
- Uzun süredir böyle etkileyici bir roman okumamıştım.

Karşısındakine Güven Anlamı:

- O, her güçlüğün üstesinden gelebilecek biridir.
- İnşaatı, zamanında bitirip size teslim edeceğini adım gibi biliyorum.

Özlem Anlamı (Hasret Duyma):

- Nerde o eski bayramlar. (yakınma)
- Annemin yaptığı yemekler burnumda tütüyor.
- Bu sıcaklarda şimdi deniz kıyısında olacaksın...

Kararlılık Anlamı:

Cümlede kararlılık, kesin yargı anlamının verilmesidir.

- Haksızlıklarla mücadeleye sonuna kadar devam edeceğim.
- Ne olursa olsun onu mutlaka görecekti.

Kaygı Anlamı (Endişe):

Eylemin ya da durumun gerçekleşmesini olumsuz bir duruma bağlamaktır.

- Bu ödülü alamazsa yazmayı bırakır diye korkuyorum.
- Bu kadar gecikmezlerdi, başlarına bir şey gelmiş olmasın!

Kınama (Ayıplama):

- İnsan büyüklerine böyle mi davranır?
- Balkondan halı silmek olur mu?

Uyarı Cümleleri (İkaz):

- Hava yağışlı, arabayı dikkatli kullan.
- Kimliğini yanına almayı unutma. (hatırlatma)

Tanım Cümlesi:

Bir varlığın, kavramın ayırt edici özellikleriyle ortaya konulmasıdır. Genellikle -dır, -dir, -demektir, ya da anlamına gelen cümlelerle biten ifadelerdir. 'Nedir?' sorusunun cevabıdır.

- Sanat, yaşamı yüceltme ve daha anlamlı kılma çabasıdır.
- Plan, yazının derli toplu olması için görüş ve düşüncelerin ahenkle sıralanmasıdır.
- Lirik şiir, duyguları ön plana çıkaran şiir türüdür.
- Sanat, hayatı yüceltme ve daha anlamlı kılma çabasıdır.

Yadsıma (İnkâr Etme):

- Bütün bunları ona ben mi söylemişim?
- Seninle olanları başkalarına ben mi anlatmışım?

Kanıksama (Kabullenme = Benimseme = Alışma):

Çok tekrarlanmak sebebiyle etkilemez duruma gelmektir.

- Başıma gelecek hiçbir şey şaşırtmıyor artık beni.
- İnan ki yalanların bu yaşta canımı acıtmıyor artık.
- Şehrin gürültüsüne artık kimse aldırış etmiyordu.

Çıkarım Cümleleri

Bir olaydan veya durumdan bir sonuç elde etmeyi veya bir sonuç çıkarmayı anlatan cümlelerdir.

- Bu sınav çok önemli olmalıydı ki Ahmet üç gündür bu sınava çalışıyor.
- Ülkemizde dünyaca ünlü basketbolcuların yetişmesi basketbolumuzun geleceğinin olduğunu gösteriyor.

Cümlede Anlatım Özellikleri

Açıklık: Bir cümlenin kişi, noktalama ve anlatım yönünden anlaşılır olmasıdır.

- Sınavı kazandığını duyunca çok sevindim. (Bu cümlede anlam açık değildir, çünkü cümlede kimin kazandığı belli değildir. Cümlenin başına onun ve senin kişi zamirlerinin her ikisi de getirilebilir. Cümlenin başına onun veya senin kişi zamirlerinden birini getirirsek anlam açık hale getir.)
- Müdür yardımcısına bir şeyler söyledi. (Bu cümlede de anlam açık değildir, çünkü “Müdür, yardımcısına mı bir şey söylemiş?”; yoksa “O mu müdür yardımcısına bir şey söylemiş?” belli değildir. Müdür sözcüğünden sonra virgöl getirirsek anlam açık hale gelir.)

- Ben, kardeşimi annemden çok severim. (Bu cümlede de anlam açık değildir, çünkü cümleden iki anlam çıkmaktadır. 1. Ben, kardeşimi annemi sevdiğimden çok seviyorum. 2. Ben kardeşimi, annemin kardeşimi sevdiğinden daha çok seviyorum. Bu cümleyi “ Ben, kardeşimi annemi sevdiğimden çok severim.” diye düzeltirsek açık hale gelir.

NOT: Cümlede açıklık ilkesine aykırılık (anlam belirsizliği), bir anlatım bozukluğudur.

Duruluk: Bir cümlenin gereksiz sözcüklerden arındırılmış olmasıdır.

- Güvenlik güçleri, bu olay için önlem ve tedbirlerini almıştı. (Bu cümlede aynı anlama gelen ‘önlem’ ve ‘tedbir’ sözcükleri kullanıldığı için bu cümle duru değildir. Bu iki sözcükten biri atılarak cümle duru hale getirilebilir.)

NOT: Cümlede duruluk ilkesine aykırılık, bir anlatım bozukluğudur.

Yalınlık (Sadelik): Bir cümlenin süsten, sanattan ve mecazlı anlatımdan uzak olmasıdır.

NOT: Cümlede yalınlık ilkesine aykırılık, bir anlatım bozukluğu değildir. Yalınlık o cümleyi yazan veya söyleyen kişiye veya sanatçıya bağlı bir niteliktir.

- Bütün gece bu olay için bir çocuk gibi gözyaşı döktü. (Bu cümle yalın bir cümle değildir; çünkü ‘çocuk gibi’ denerek benzetme, ‘gözyaşı döktü.’ denerek mecazlı anlatım yapılmıştır. Cümleyi ‘Bütün gece bu olay için ağladı.’ diye söylersek yalın bir cümle olur.)

Özgünlük: Yazarın dil ve anlatım bakımından farklı olması, başkasına benzememesi, kendine özgü olması, orijinal olması, yenilikler yapmasıdır.

NOT: Bir yazar, başka bir yazara öykünürse özgün olmaz; çünkü öykünmek, başkasına özenmek, başkasını ilham almaktır.

Yoğunluk (Derinlik): Bir eserin, düşüncenin her okuyanda farklı bir anlam uyandırmasıdır. Kısacası duygu ve düşünce zenginliğidir. Aynı zamanda özlülüktür. Az sözle çok şey anlatmaktır.

Doğallık: Bir düşüncenin içten, samimi, olduğu gibi aktarılmasıdır.

Evrensellik: Düşünceleriyle tüm insanlığa seslenmeyi başarabilmektir.

Kalıcılık: Bir sanatçının yalnızca yaşadığı çağda değil sonraki yüzyıllarda da yani gelecekte de anılmasıdır, adından söz ettirmesidir.

Tutarlılık: Bir sanatçının düşünce ve davranışlarının, yazdıklarıyla uyuşmasıdır.

ÖRNEK

Sanatçı, hayatı özümseyip söyleyişle aktaran kişidir. Gönünün arzuladığı yere bu söyleyişle ulaşır. Söyleyişini kendi içinde üretir, biçimlendirir, yeniden yaratır. Klasikleşmenin, sonsuzluğa ulaşmanın ölçütü budur. Bu gerçekleşmediği takdirde meydan ortak üsluplu sanatçılarla dolar, taşar.

Bu parçaya göre 'klasikleşmenin, sonsuzluğa ulaşmanın ölçütü' aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Evrensellik B) Doğallık C) Özgünlük D) Açıklık E) Yalınlık

Kesin Çıkarılabilecek Yargı

Bu tür sorularda soru kökünde verilen cümlelerden kesin olarak çıkarılabilecek yargı sorulur. Bu sorular çözülürken verilen cümleye hiçbir şekilde yorum katılmamalı, kendi düşüncelerimiz cümleye eklenmemeli ve cümleye ait bir öznel çıkarım yapılmamalıdır. Yalnızca cümlede verilen bilgiler dahilinde bir sonuca varılmalıdır. Bu sonuç verilen cümleden kesin olarak çıkarılabilecek ve tarafsız yaklaşım sonunda ulaşılabilecek bir sonuç olmalıdır. Cümleden çıkarılabilecek olası sonuçlar cevap olamaz. Yani böyle sorularda cümledeki olasılıklar değil, kesin olanlar cevaptır. Çok bilinen, kesin bir bilgi de olsa cümlede belirtilmeyen bir şey doğru yanıt olamaz. Ayrıca böyle sorularda cümlede geçen 'de, veya, ve' gibi bağlaçlara dikkat edilmelidir; çünkü böyle bağlaçlar cümleden çıkarılabilecek kesin yargıyı doğrudan etkiler.

ÖRNEK

Avusturalya'da yaşayan yerliler, İngilizlerin işgali sırasında kendi yaşam bölgelerini terk etmeyi hiçbir zaman düşünmediler, ilk kez karşılaştıkları beyazları hayata dönen ölmüş ataları olarak gördüler.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Avusturalya yerlileri ölümden sonra yeniden doğuşun mümkün olduğuna inanıyorlardı.
- B) İngiliz işgalciler, Avusturalya yerlilerini kendileriyle bir arada yaşamaya zorladılar.
- C) İngiliz işgalciler ile Avusturalya yerlileri, yaşam bölgelerini barışçı biçimde paylaştılar.
- D) Avusturalya yerlileri, kıtanın kıyı bölgelerini yaşam alanı olarak seçmişlerdi.
- E) Avusturalya yerlilerinin İngiliz işgalcilere karşı koyabilecek güçleri yoktur.

ÖRNEK

Tuz kullanma, yollardaki buzlanma sorununun çözümü için başvurulan en ucuz yöntemdir.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Tuzdan başka maddeler buzlanma sorununu çözmede etkili değildir.
- B) Buzlanmayla mücadelede, tuz kullanımından başka yöntemler de vardır.
- C) Buzlanmayı önlemek için tuz kullanılması, yollara zarar vermez.
- D) Tuz, buzlanmayı önlemede yeterli değildir.
- E) Tuz, buzlanmayla mücadele dışında da kullanılan bir maddedir.

ÖRNEK

Truva Savaşı'nın çıkmasına, kimine göre Truvalı Helen'in kaçırılması, kimine göreyse stratejik açıdan önemli bir konumda olan zengin kenti ele geçirme arzusu yol açmıştır.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Truva Savaşı sonucunda, zengin kent talan edilmiştir.
- B) Bu kentin konumu, ekonomik gelişiminde önemli rol oynamıştır.
- C) Truva Savaşı'nda kadınlar da erkeklerin yanında savaşmışlardır.
- D) Savaşların çoğu ekonomik nedenlerden çıkmıştır.
- E) Truva Savaşı'nın nedeni konusunda farklı görüşler vardır.

ÖRNEK

İlk olarak 1998 yılında gerçekleştirilen ‘Felsefe Okulu’ ünlü matematikçileri de aralarına alarak on beş yıldır devam ediyor.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Felsefe okulunda sadece matematikçiler yoktur.
- B) 1998’den beri ünlü matematikçiler felsefe okuluna dahil edilmemiştir.
- C) Felsefe okuluna sadece felsefe öğrencileri gidebilmektedir.
- D) Felsefe okulunda matematikçilerden başka felsefe öğretmenleri de vardır.
- E) Ünlü matematikçiler, adlarını duyurmak için felsefe öğrenmek istemişlerdir.

ÖRNEK

Annem, Boğaz'dan geçerken iki yakadaki hisarları, yalıları ve sarayları göstererek bize İstanbul'la ilgili bilgiler vermişti.

Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

- A) Annemin, Boğaz'daki yapılar hakkında bilgisi vardı.
- B) İstanbul'a ilk gidişimizdi.
- C) Annem daha önce İstanbul'da yaşıyordu.
- D) Annemle ilk kez bir geziye çıkmıştık.
- E) Boğaz'ın manzarası bizi çok etkilemişti.

Yakın Anlam

ÖRNEK

Yalnızca güneşli günlerde yürüyen kişi, amacına ulaşamaz.

Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede anlatılmak istenene anlamca en yakındır?

- A) İsteneni elde etmek her koşulda çalışmayı zorunlu kılar.
- B) Başarılı olmak için insanın ne istediğini bilmesi gerekir.
- C) İnsan, attığı her adımın sorumluluğunu taşımalıdır.
- D) Değişik ortamlara kısa sürede uyum sağlamak güçtür.
- E) Seçici olmak insanları güçlüklerle yüz yüze getirir.

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde aynı düşünce değişik sözlerle yinelenmiştir?

- A) Seçilen konular ve bunların işleniş biçimi, yazınsal türlere göre değişir.
- B) Bu şiirlerin bir bölümü yazıldığı günlerin sınırını aşamamış, yaşarlığını koruyamamıştır.
- C) Şimdi de yaratma sürecinin bir başka yönü, konunun algılanış biçimi tartışılmalıdır.
- D) Konuşma sırasında sözcük seçimiyle, ses tonuyla anlam değişiklikleri oluşturulabilir.
- E) Romanda, kişinin doğup büyüdüğü toprakları unutması, oralardan kopuş nedenleri uzun uzun anlatılmaktadır.

ÖRNEK

Yahya Kemal: “Şiir, düşünceyi duygu haline getirinceye kadar yoğurmaktır.” der.

Ozanın, bu sözüyle anlatılmak istenen düşünceyi içeren cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şiirde düşüncenin payı duygudan daha fazladır.
- B) Duygular, şiirle etkili bir biçimde anlatılır.
- C) Şiir, düşüncenin, duyguların özsuyunda eritilmesiyle oluşur.
- D) Şiir, duyguların toprağını besleyip zenginleştirir.
- E) Şiirin etki gücü, içerdiği düşünceye bağlıdır.

ÖRNEK

- I. Yapıtlarını sık sık okuduğumuz bir şairin dilini, sözcüklere yüklediği yeni anlamları çabuk kavrayabiliriz.
- II. Kendilerinden önceki şairlerden etkilenmeyenler, sürekli biçim ve içerik arayışı içinde olan şairlerdir.
- III. Kimi şairler zaman geçtikçe şiirlerinde, hep aynı düşüncelere ve hayallere yer verirler.
- IV. Sürekli aynı düşünceyi işleyen şairlerin şiirlerini anlamak daha kolaydır.
- V. Bir süre sonra özgünlüklerini yitirerek kalıplaşan şairler de vardır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangileri anlamca birbirine en yakındır?

- A) I. ve II. B) II. ve III. C) II. ve V. D) III. ve V. E) IV. ve V.

ÖRNEK

(I) Rus edebiyatının hiçbir kahramanı, ne Raskolnikov ne Mişkin ne de Prens Andrey eski Rus insanını hatta tüm Doğuluları “Oblomov” kadar açıklıkla, en özlü yanıyla temsil edebilir. (II) Doğru, belki de ilk kez Gonçarov’un bu büyük yapıtında kendi kendini tanımaya, Batı’dan farkını anlamaya başlamıştır. (III) Oblomov, çiftliği, köleleri olan bir derebeyidir, bu düzen değişince ekmeğini kendi kazanan inşalar arasında yaşamaya başlar. (IV) Böyle yaşamaya hazır olmayan iradesini yitirir ve Oblomov, ölüme benzeyen bir uyuşukluğa gömülür. (V) Ancak Gonçarov, büyük romancılarda görülen “yaşamdaki dram karşısında gülümseme”sini hiç eksik etmez, okurunu da gülümsetmeyi başarır.

Bu parçadaki numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde romanı özetlemeyi amaçlayan bir nitelik vardır?

A) I. ve III

B) II. ve IV.

C) II. ve V.

D) III. ve IV.

E) IV. ve V.

ÖRNEK

(I) S. Faik'in Medar-ı Maişet Motoru adlı romanı yüzünü fazlasıyla ağartacak bir deneme sayılmaz. (II) roman birbirini ancak tutan sahnelerden kurulur. (III) Roman kişilerinden Fahri'nin hayatı gibi birtakım kopuk, yarım şeritlerden meydana gelmiş. (IV) Yakın zamanların, bu romancıyla kıyaslanacak tek romancısı Reşat Enis'in Toprak Kokusu da aynı teknik kusurda. (V) O da yan yana gelmiş kopuk şeritler gibi hayat sahneleriyle dolu; ama hep aynı ruhun esintisiyle ateşlenen ve ateşleyen hayat sahneleriyle. (VI) Her iki yazarın da yayımlanmış pek çok romanı var.

Bu parçadaki numaralandırılmış cümlelerin hangisinde değerlendirme yapılmamıştır?

- A) II B) III C) IV D) V E) VI

ÖRNEK

(I) Konuşmayı ama güzel konuşmayı çok severim. (II) Güzel ve etkili konuşmanın başta gelen özelliklerinden biri de açıklıktır. (III) Açıklık, anlatılanların dinleyenler tarafından tam olarak ve kolayca anlaşılabilmesi demektir. (IV) Bunu yapmak bize ne kazandırır; bu kişiden kişiye değişebilir. (V) Ama anlatım bir düşünce çabasının ürünü ise bunun en iyi şekilde anlaşılmasını sağlamak benim için çok önemlidir.

Bir yazarın görüşlerini belirttiği parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, öznel bir düşünce dile getirilmiştir.
- B) II. cümlede, açıklığın güzel ve etkili konuşmada önemli olduğu ifade edilmiştir.
- C) III. cümlede, bir tanım yapılmıştır.
- D) IV. cümlede, açıklığın konuşmaya çok şey kazandırmadığı belirtilmiştir.
- E) V. cümlede, düşüncenin en iyi şekilde anlatımının kişi için önemli olduğu açıklanmıştır.

ÖRNEK

(I) Turgay Fişekçi, ilk romanı “Hep Yanımda Kal” ile 2005 İnkılâp Kitapevi Roman Ödülü’nü kazanmıştı. (II) Birbirini seven iki gencin İstanbul’dan Kaş’a doğru yaptıkları bir yolculuğun hikâyesi anlatılıyor “Hep Yanımda Kal”’da. (III) Bu romanda, aynı zamanda 12 Eylül günlerine yer veriliyor. (IV) Yakalanmamak için yurt dışına kaçmak zorunda kalan Yusuf’la Aslı’nın ayrılıkları ele alınıyor. (V) Bu ayrılığın roman kahramanlarının duygu dünyasında yarattığı sarsıntılar çarpıcı bir dille yansıtılıyor.

Bir yapıtın anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, yazarın ödüle layık görülen romanının adı açıklanmıştır.
- B) II. cümlede, eserin içeriğinden söz edilmiştir.
- C) III. cümlede, eserde geçmişte yaşanan olayların da yer aldığı belirtilmiştir.
- D) IV. cümlede, bir amaç dile getirilmiştir.
- E) V. cümlede, roman kahramanlarının farklı yönleri belirtilmiştir.

ÖRNEK

“Yazacaklarım, yazdıklarım gibi olacaksa sözün onurunu koruyarak kalemimi kâğıdın yanı başına bırakıveririm.”

Sanatçı bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?

- A) Yazın alanında kendini göstermeyi herkesin başaramayacağını
- B) Kendi söylemini her şeyin üzerinde tuttuğunu
- C) Çok yapıt vermenin, zamanla yazarları bu işten soğuttuğunu
- D) Kimi yazarların eleştirilerden çekindiği için yazmadığını
- E) Kendini yinelemeye başlarsa yazmaktan vazgeçeceğini

ÖRNEK

(I) Onca güzel, onca kalıcı şiir yazmış, Türk şiirine yeni renkler katmış bir şairin arada sırada kötü şiir yayımlayabileceğini kabul edebiliriz. (II) Buna bir itirazımız yok. (III) Ama bu, gelecekte onun sanatsal değerine gölge düşürür. (IV) Hangi yaşta, hangi aşamada olursa olsun şaire hep daha iyisini, yenisini yazmak yakışmaz mı? (V) Elli yılda kazandığı ustalık sıfatına zarar vermesi doğru mudur şairin?

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinden başlayarak olumsuz nitelikli eleştiriye yer verilmiştir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

ÖRNEK

(I) Âşık geleneğinin teknolojiyle tanışması, gramofonla olmuştur. (II) Radyo yayınlarında halk müziğine ve âşık tarzı ürünlere yer verilmesiyle birlikte gelenek, geniş kesimlerle buluşmuştur. (III) Her zaman, her yerde dinleme olanağı veren plak ve kasetler geleneğe farklı bir boyut kazandırmıştır. (IV) sonraki yıllardaysa televizyonda, âşık edebiyatı ürünlerine daha fazla yer verilmiştir. (V) Artık, kahvehaneler ve köy odalarından çok, elektronik ortamda yorumlanan bu ürünlerin eğitici yönü, eğlendirici yönünün gerisinde kalmıştır.

Âşık geleneğinin anlatıldığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, bir gelişmeden söz edilmiştir.
- B) II. cümlede, nasıl yaygınlaştığı anlatılmıştır.
- C) III. cümlede, bir yeniliğin dinleyicilere sağladığı kolaylık dile getirilmiştir.
- D) IV. cümlede, dinleyici isteklerinin önemsendiği belirtilmiştir.
- E) V. cümlede, işlevinde görülen bir değişiklik ortaya konmuştur.

ÖRNEK

(I) Günümüzde yayıncılar, çok satan kitapların peşinde koşuyor, bir yazarın ya da kitabın değerini ne kadar sattığı belirliyor. (II) Reklamını, etkinlik sayısı ve ziyaretçi çokluğuna bağlayarak yapan kitap fuarları da bu tutumu besliyor. (III) Artık çok satan kitap, iyi kitap olarak algılanıyor. (IV) Böyle bir ortamda yetişen genç bir yazarın, “Okuyorum öyleyse varım.” demesinden doğal ne olabilir? (V) Bu yüzden yazarlar, nitelikli kitaplar yazma yerine, popüler romanlar üretmeyi, medyada çok görünmeyi yeğliyorlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, saptama yapılmıştır.
- B) II. cümlede, bir zorunluluk dile getirilmiştir.
- C) III. cümlede, değişen bir değerlendirme ölçütünden söz edilmiştir.
- D) IV. cümlede, sonuç ortaya konmuştur.
- E) V. cümlede, yazarların yönelimi üzerinde durulmuştur.

ÖRNEK

(I) Küçüklüğümden beri, babam edebiyatçı olduğu için doğal olarak hep edebiyatın içindeydim. (II) Ama nedense yazmayı uzun yıllar hiç düşünmedim. (III) Yazmaya babamla ilgili bir anı kitabı yazarak başladım. (IV) O kitabı yazarken bir de öykü geliştirdim, yazma gücümü böylece keşfettim. (V) Ondan sonra, demek ki yazabiliyordum, dedim; öyle de devam etti.

Bir yazarın kendini anlattığı bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, çocukluğunun geçtiği ortama ilişkin bilgi veriyor.
- B) II. cümlede, kendisinin de açıklayamadığı bir duruma değiniyor.
- C) III. cümlede, yazma işini oyalanma amacıyla yaptığını belirtiyor.
- D) IV. cümlede, yazma serüveninde ortaya çıkan bir durumdan söz ediliyor.
- E) V. cümlede, yazmadaki öz güveninin nasıl geliştiğini açıklıyor.

ÖRNEK

Bence o büyük bir yazar olmasını ... borçlu çünkü biliyoruz ki az sözle çok anlam ifade edebilmek, kalemi güçlü olanların işidir.

Bu cümlede boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) yoğun bir anlatımı olmasına
- B) işlediği duyguların değişkenliğine
- C) güçlü bir hayal gücü olmasına
- D) kendini durmadan geliştirmesine
- E) sözcükleri günlük anlamı dışında kullanabilmesine

ÖRNEK

(I) Bu kitabım aslında toplumun 1980’li yıllarda yaşadığı dönüşümün romanı. (II) Roman, kuru bir politik – toplumsal roman havasında olmayabilirdi. (III) Ancak, toplumsal dönüşüm, bu dönemde politik kararlardan o denli etkilendi ki böyle olması bir zorunluluktur. (IV) Zaten 1980’li yılları edebiyatımızda yeni yeni görmeye başladık. (V) Buna yeni başlanırken bu benim romanımda yaptığım, bir hata olarak görülmemeli.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisi yazarın yapıtının içeriği ile ilgilidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖRNEK

(I) Yeni bir yazarla tanıştım şu sıralar. (II) Yüzyılın en büyük sorununu; nedenleriyle, sonuçlarıyla ve hakikaten akılcı çözüm ürünleriyle bu denli başarıyla anlatan bir yazar tanımamıştım. (III) Ele aldığı konu ve konuyu iyi kurgulayışının yanında dili pürüzsüz, anlatımı akıcıydı. (IV) Bütün bunların arasında okuyucunun eserle bütünlüğünü koparan girişleri olmasaydı keşke. (V) Böyle yaparak okuyucunun düşüncelerine müdahale ediyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde bir değerlendirme söz konusu değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

ÖRNEK

(I) Her hayvan bıyığının bir hikâyesi vardır. (II) Antarktika foklarının göç davranışları ve yiyecek bulma stratejileri üzerine yapılan bir çalışmanın ardında bu düşünce yatıyor. (III) Ana maddesi keratin olan hayvan bıyıkları kökten uzar. (IV) Keratin, sabit bir madde olduğundan bıyık uzadıkça emdiği atomlar içeride hapsolür. (V) Böylece bıyık, hayvanların yiyecek bulma alışkanlıklarıyla ilgili bir bilgi arşivi olabilmektedir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, bir saptama yapılmıştır.
- B) II. cümlede, önceki cümlede belirtilenlerle ilgili açıklama yapılmıştır.
- C) III. cümlede, bir öngörü ortaya konmuştur.
- D) IV. cümlede, bir bilgi verilmiştir.
- E) V. cümlede, bıyıkla ilgili bir sonuç dile getirilmiştir.

ÖRNEK

(I) İçimize işlemiş ‘vefasızlık’ duygusuna bir tepki gösterme düşüncesiyle bu kitabı yazdım. (II) Kitabımın başında da özellikle söylediğim gibi, ben bu kitabı ustam Suavi Süalp’le birlikte, mizahımıza yüreğini koymuş bütün mizahçılara adadım. (III) Suavi Süalp bu kitabı çoktan hak etmiş bir mizah dehasıydı. (IV) Ama 1981’de aniden aramızdan ayrılınca ne yazık ki adı da mizahımıza getirdiği yenilikler de unutuldu. (V) İstedim ki onun adını bile duymamış gençler de onu tanısin. (VI) Gerçi bu kitapla ilgileneceklerini pek sanmıyorum ama tarihe sağlam bir belge bırakmak da yeter bana.

Bu parçada konuşan kişiye ilişkin numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, kitabı neden hazırladığını açıklıyor.
- B) II. cümlede, kimi sanatçıların emeğine duyduğu saygıyı gösteriyor.
- C) III. cümlede, söz konusu kişiyi övgü dolu sözlerle tanıtıyor.
- D) IV. cümlede, bir üzüntüsünü dile getiriyor.
- E) VI. cümlede, bir yanlışlığı düzelttiğinden söz ediyor.